

74 'De helaasheid der dingen' – levenskunst in 2018

Het zal bij jou vast niet anders zijn: in de laatste dagen van het jaar vermenigvuldigen mijn gedachten zich. Hoe zal ik orde scheppen in die baaierd? Door te schrijven!

Het begon al drie weken geleden. Mijn werkkamer is omgetoverd tot een gezellig en functioneel werk-domicilie voor twee; in alle rust kunnen wij daar nu

achter onze werktafels zitten. Daarbij ging ook een wens van mij in vervulling: een wisselgalerij van klassieke LP's uit de fraaie collectie van Martijn. Ja, die jongen had smaak, want naast Nick Cave c.s. ging hij steeds meer van klassiek houden en dan vooral op vinyl. Zie daar nu in het midden die prachtige kop van Arthur Rubenstein die Chopin speelt. Ik kan met grote vreugde naar die galerij kijken, steeds weer. Zo is Martijn ver weg en toch dichtbij.

Deze foto staat ook op Facebook en riep mooie reacties op. Een fijne Zwolse neef verraste me met het bericht dat hij nog twee luidsprekers van Martijn had. Hij had zelfs nog een versterker. Stel je voor: *Bach Messe in H Moll, Erstaufname mit Originalinstrumenten 1966, Nikolaus Harnoncourt...* Wat een album, Bach herontdekt!

Het bericht van neef Gerrit overrompelde me. Twee luidsprekers van Martijn?! Het lukte me niet ze in mijn geheugen op te diepen. Maar in mijn laptop vond ik foto's van de woonkamer in Martijns 'huisje' in Emmen – o ja, die speakers, ik wist het weer. Maar er gebeurde veel meer: ik was echt van slag – dít was de wereld van Martijn waarin hij drukdoende was zijn le-

ven opnieuw uit te vinden – gelukkig, op de Haagjesweg. Maar *helaas* ...

Hoe kan het dat Louise en ik, als wij bijna wekelijks toeven bij het graf van Martijn, niet meegesleurd worden op golven van verdriet? Hoe kan het dat die foto van zijn woonkamer mij wél overrompelde? Ik heb geen antwoord en dat hoeft ook niet. Ik heb geleerd met vragen te leven en dat bevalt goed.

Of misschien toch een antwoord in de vorm van een vraag: heeft het te maken met 'de *helaasheid der dingen*'*, het niet te doorgronden mysterie van de vergankelijkheid van ons bestaan?

In alle wereldgodsdiensten en wereldbeschouwingen is er het diepe besef dat al het bestaande vergankelijk is; het komt uit het niets, uit de chaos en zal tot het niets terugkeren – 'Niets is hier blijvend, alles hoe schoon ook zal eenmaal vergaan', zong ik 65 jaar geleden al op de School met den Bijbel. En evenzeer is in alle godsdiensten het verlangen zichtbaar naar een vooral sluitend antwoord op de vraag hoe te leven met de tragiek van die vergankelijkheid. Dat antwoord richt zich echter veelal niet op het leven *hier en nu*, maar op een *hiernamaals*: als het bestaande vergankelijk is, dan moet er – zo wordt dan gedacht – toch wel voorbij de grens van het nu eindige bestaan een hemel, een paradijs, een nirwana, een eeuwigheid zijn. Of zoals Paulus schrijft: 'Want dit vergankelijke moet zich met onvergankelijkheid bekleden.'"

Word je door die verwachting van het *hiernamaals* verzoend met de nogal eens bittere werkelijkheid in het *hier en nu*? Alles is niet alleen vergankelijk, maar er is ook sprake van een ongekende onrechtvaardigheid waarmee de dood zijn slachtoffers uitkiest: kinderen en jonge mensen die moeten sterven terwijl hun voorgeslacht, soms zeer ouden van dagen door mogen of moeten leven. Waarom is dat?

Hoe nú te leven met die tragische vergankelijkheid? Het is opmerkelijk dat wij in onze westerse (vaak ten onrechte joods-christelijk genoemde) cultuur die vraag het liefst uit de weg gaan. Mijn moeder verloor haar man toen ze 46 jaar oud was en bleef arm met vijf jongens achter, tussen 4 en 15 jaar oud. Toen ze vroeg naar het *waarom* werd haar te verstaan gegeven dat dit een verkeerde vraag was. Ze moest vragen: *waartoe?* Het probleem was echter: dat hielp niet en de compassie van hen die dit antwoord gaven bleek ver weg!

Waar onze cultuur géén antwoord heeft, is het opmerkelijk dat juist in de Japans/boeddhistische cultuur het besef van de *helaasheid der dingen* niet alleen heel diep is ingedaald maar ook heeft geleid tot een *levenskunst van aanvaarding*. *Mono no aware* (voor het geval je Japans kunt lezen: 物の哀れ) is de term waarmee het besef wordt aangeduid van de helaasheid, de vergankelijkheid van alles, maar óók van de melancholieke aanvaarding daarvan. En wat zo mooi is: die aanvaarding leidt juist tot *genieten*, tot het klassiek Japanse schoonheidsideaal.

Zó wil ik wel leven in 2018, *díe* levenskunst mag de mijne zijn: wie de 'helaasheid der dingen' aanvaardt en integreert in zijn/haar bestaan, zal over de gevolgen daarvan soms verdrietig kunnen en mogen zijn, maar zal ook blij zijn, volop genieten van schoonheid, voorzichtig zijn met wat kwetsbaar is en compassie tonen met mensen die lijden onder de vergankelijkheid der dingen.

Sneeuw – op 11 december zagen wij vanuit onze woonkamer deze o zo vergankelijke schoonheid. Juist daarom konden we er o zo van genieten.

* Het begrip *De helaasheid der dingen* is niet alleen de basis van de Japans/boeddhistische cultuur, maar ook de titel van een met een aantal prijzen bekroond (en ook verfilmd) boek van Dimitri Verhulst (2006).

** 1 Korinthe 15:53